

Data: 7.06.2024

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

BRAK SZKODY PO STRONIE WIERZycIELA. CZY CZŁONEK ZARZĄDU UNIKNIE ODPOWIEDZIALNOŚCI?

W celu stwierdzenia braku szkody w rozumieniu art. 299 § 2 Kodeksu spółek handlowych po stronie niezaspokojonego wierzyciela spółki konieczne jest wykazanie, iż w postępowaniu upadłościowym wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia, nawet gdyby to postępowanie wszczęto wcześniej.

Powód Skarb Państwa – Prezydent Miasta P. zażądał w pozwie, aby pozwani – członkowie zarządu spółki z o.o. R.Ł. i R.M. – zapłacili solidarnie na rzecz powoda kwotę ponad 2 mln zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie. Jako podstawę roszczenia o zapłatę, powód Skarb Państwa wskazał, iż spółka z o.o., której członkiem zarządu był najpierw R.M., a następnie R.Ł. (zwana dalej „spółką”), nabyła od powoda prawo użytkowania wieczystego gruntu za cenę 20 mln zł. Zakup został sfinansowany w całości z kredytu bankowego w kwocie 20 mln zł, zabezpieczonego poprzez ustanowienie na nabywanym prawie użytkowania wieczystego, na rzecz banku, hipoteki kaucyjnej do kwoty 30 mln zł. Dochodzona przez powoda kwota ponad 2 mln zł wraz z odsetkami wynika z nieuiszczonych przez spółkę opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego w latach 2010-2017. Wszystkie postępowania egzekucyjne prowadzone przeciwko spółce, w celu wyegzekwowania ww. należności, zostały umorzone z uwagi na ich bezskuteczność i brak możliwości zaspokojenia wierzyciela w toku egzekucji, gdyż suma uzyskana z egzekucji jedynego składnika majątku spółki - prawa użytkowania wieczystego gruntu - została w całości przekazana bankowi jako wierzycielowi hipotecznemu. W związku z bezskutecznością egzekucji przeciwko spółce, powód Skarb Państwa pozwał członków zarządu R.Ł. i R.M. o zapłatę należności spółki na podstawie art. 299 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.)

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym uwzględniono żądanie pozwu. Pozwani wnieśli sprzeciw od nakazu zapłaty i zażądali oddalenia powództwa. Pozwani wykazywali w sprzeciwie, że w tej sprawie zaistniała jedna z przesłanek zwalniających członka zarządu spółki od odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

Wyrokiem z 26 marca 2021 r. Sąd okręgowy przychylił się do stanowiska pozwanych członków zarządu i oddalił powództwo w całości. Powód Skarb Państwa wniósł apelację od wyroku sądu okręgowego. Sąd Apelacyjny oddalił apelację powoda jako bezzasadną i utrzymał wyrok sądu I instancji.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 16 grudnia 2022 r., sygn. akt: I AGa 191/22 LEX nr 3489110

ZDANIEM AUTORKI

W komentowanym wyroku (sygn. akt: I AGa 191/22) sąd apelacyjny poddał analizie jedną z przesłanek zwolnienia członka zarządu spółki z odpowiedzialności za niezaspokojone długi tejże spółki, określoną w art. 299 § 2 k.s.h., a konkretnie sytuację, w której członek zarządu

wykaże, że pomimo niezgłoszenia przez niego wniosku o ogłoszenia upadłości spółki, wierzyciel nie poniósł szkody.

W analizowanym wyroku sąd apelacyjny podzielił stanowisko piśmiennictwa, iż w celu stwierdzenia, że wierzyciel nie poniósł szkody, członek zarządu musi wykazać, że w postępowaniu upadłościowym – które hipotetycznie zostałoby wszczęte we właściwym czasie, na skutek wniosku członka zarządu – wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia. Oznacza to, że pozwany członek zarządu musi wykazać, że w chwili, gdy należało zgłosić spółkę do upadłości, spółka nie miała już żadnego „wolnego” majątku, z którego można by prowadzić egzekucję i zaspokoić należności wierzyciela. Sąd apelacyjny wskazał w uzasadnieniu wyroku, że wierzytelności powoda wobec spółki nie zostałyby w żadnej mierze zaspokojone, nawet gdyby członkowie zarządu złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości spółki, gdyż cały majątek spółki – prawo użytkowania wieczystego gruntu o wartości ok. 20 mln zł – zostałby przeznaczony w toku postępowania upadłościowego na zaspokojenia banku, jako wierzyciela, którego wierzytelności zostały zabezpieczone hipoteką kaucyjną na kwotę 30 mln zł i jako takie podlegały zaspokojeniu w pierwszej kolejności, przed innymi wierzycielami. Roszczenia powoda nie zostałyby zaspokojone, gdyż w każdym przypadku - zarówno w przypadku postępowania upadłościowego, jak i postępowania egzekucyjnego - kwota uzyskana ze spieniężenia jedyne go majątku spółki – prawa użytkowania wieczystego gruntu - zostałaby przeznaczona w całości na zaspokojenie banku jako wierzyciela hipotecznego, a spółka nigdy nie posiadała jakiegokolwiek innego „wolnego” majątku, z którego powód mógłby się zaspokoić. W związku z czym powód nie poniósł szkody, gdyż możliwości zaspokojenia jego roszczeń nie pogorszyły się, niezależnie od tego, czy postępowanie upadłościowe zostałoby wszczęte czy też nie.

Taka wykładnia „braku szkody po stronie wierzyciela” wydaje się być sprzeczna ze stanowiskiem przedstawionym przez Sąd Najwyższy w uchwale z 1 grudnia 2017 r. w sprawie pod sygnaturą akt: III CZP 65/17. W tejże uchwale Sąd Najwyższy przyjął, że członek zarządu obejmujący funkcję w niewypłacalnej spółce powinien zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości bez względu na stan majątku spółki, a więc nawet wtedy, gdyby wniosek taki zostałby oddalony. Sąd Najwyższy jednoznacznie wskazał, iż członek zarządu, który takiego wniosku nie złożył, nie może wyłączyć swojej odpowiedzialności za długi spółki poprzez wykazanie, że wierzyciel nie poniósł szkody, gdyż możliwości zaspokojenia się wierzyciela z majątku spółki – niezależnie od tego, czy postępowanie upadłościowe zostałoby wszczęte czy też nie – pozostały niezmienione. Sąd Najwyższy słusznie wskazał, iż taka wykładnia „braku szkody” doprowadziłaby do sytuacji, w której członkowie zarządu, którzy obejmowałiby swój funkcje w niewypłacalnych spółkach, nie ponosiliby odpowiedzialności osobistej za długi spółki z art. 299 k.s.h., a spółka mogłaby trwać dalej i zaciągać kolejne długi, których nie mogłaby spłacić. Taka sytuacja nie sprzyjałaby pewności obrotu gospodarczego i oznaczałaby wyłączenie ochrony wierzycieli spółek, przewidzianej w art. 299 k.s.h. W tejże uchwale Sąd Najwyższy podkreślił, że szkoda jest pojęciem prawa materialnego, a nie prawa egzekucyjnego. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości nie został zgłoszony w terminie, majątek wierzyciela doznaje negatywnych następstw poprzez wzrost pasywów, tj. powstanie odsetek od niezaspokojonych należności.

Joanna Wcisło-Jaśkowska, radca prawny w [pozańskim biurze Rödl & Partner](#)